

GOTHSLAND
BARCELONA 1971

A portrait of a woman with dark, wavy hair, wearing a vibrant red dress. The background is a textured, olive-green color. The painting style is characteristic of the early 20th-century modernist movement.

CASAS

De la bohèmia a la modernitat

Picasso

NOTA DE PREMSA

CASAS

De la bohèmia a la modernitat

Picasso

Gothsland inaugura *Casas – Picasso. De la bohèmia a la modernitat*. És la primera ocasió en la història que es revisa específicament la relació dels dos artistes i la darrera exposició del 2023 que tanca la commemoració de l'Any Picasso (Celebración Picasso 1973 – 2023).

Ramon Casas, el gran referent pictòric del Modernisme català, i Pablo Ruiz Picasso, l'artista més universal de tots els temps. Un binomi del qual s'ha escrit i investigat recurrentment, però sempre dins el context de Els Quatre Gats i dels inicis de Picasso a Barcelona.

A partir d'aquesta tarda i fins al 20 de gener del 2024 el visitant podrà admirar més de mig centenar d'obres, la majoria realitzades a Barcelona, Madrid i París. De fet, Ramon Casas i Santiago Rusiñol van importar la modernitat parisenca i les seves vivències a la capital catalana a través de les exposicions i els articles. Tanmateix, van impulsar amb Pere Romeu i Miquel Utrillo la taverna Els Quatre Gats, el famós centre neuràlgic situat al carrer Montsió. Allà va ser on una extraordinària generació d'artistes joves liderada per Picasso es va donar cita a l'emblemàtic local que s'havia instal·lat a la planta baixa de la Casa Martí, l'edifici que Josep Puig i Cadafalch havia construït al més característic neogòtic modernista a l'antic solar del convent que donava nom al carrer.

Picasso, juntament amb Casagemas, Opisso, els germans Fdez. de Soto i Vidal Ventosa van ser els membres del que ha estat denominat el nucli dur de la *colla jove*. Ricard Opisso va descriure Picasso a les seves memòries de la següent manera: «*Revoltoso, alegre, bullicioso y rebelde, con los ojos negros y penetrantes, capaz de jugarle al diablo una mala partida (...)*. Tanmateix, Pío Baroja abundava en aquesta descripció i va escriure sobre Picasso: «*Picasso mostraba demasiada audacia y demasiada ambición (...) nacido en Málaga; però no creo que tenga tipo de andaluz. Yo supongo que tiene más de catalán, sobre todo espiritualmente. Andaba vestido como un pintor del Barrio Latino: chaqueta de terciopelo morado, sombrero ancho y melenas. Se metía por los rincones a dibujar escenas populares. Tenía poca estimación por la mayoría de los pintores modernos. Era el antipompier por excelencia. En la revista Arte Joven hizo algunas ilustraciones; dos o tres, para mi novela Inventos, aventuras y mixtificaciones de Silvestre Paradox. Hizo también un retrato mío, al carbón, que se publicó en la portada de la misma revista, y que, evidentemente, tenía mucho carácter. El retrato lo hizo en menos de una hora, y se perdió. Picasso callado y reservado, según su costumbre; hablaba poco y escuchaba mucho, pero decía más con una palabra que otros con cien*».

Fruit d'aquells dies viscuts a Barcelona són els retrats que va fer als seus col·legues i que van ser exhibits a la seva primera exposició individual a Barcelona, inaugurada l'1 de febrer de 1900. Miquel Utrillo, editor de la revista *Pèl & Ploma*, li va dedicar un article al número de juny d'aquell mateix any. Va dir del seu art que era «fill d'un esperit d'observació que no perdona les febleses» i que la seva mirada capturava «fins

a les belleses del que és horrible, apuntades amb la sobrietat del que dibuixa perquè veu i no perquè sap fer nassos de memòria» .

La seva segona exposició al carrer Montsió va ser el juliol de 1900 i s'hi van poder exhibir diversos dibuixos i pintures, alguns de temàtica taurina, partint del tema més exòtic que es va popularitzar a París de final de segle, com va ser l'espagnolade. Així es pot veure en un dibuix realitzat al carbonet i pastís de colors atribuït a l'artista malagueny.

Atribuïdo a Pablo Ruiz Picasso
(Málaga, 1881 - Mougins, 1973)
A la cursa de braus
Barcelona, hacia 1900
Carboncillo, pastel i làpiz sobre papel
20 x 28 cm

Juntament a les obres de Casas el visitant podrà descobrir les obres picassianes immortalitzades als seus quaderns de notes que va portar a París el 1900, durant el transcurs de l'exposició universal. Segons Rosa Maria Subirana, conservadora i directora del Museu Picasso de Barcelona entre el 1966 i el 1983, les il·lustracions del carnet que l'artista va utilitzar a París van ser "el més deliciós dels dibuixos realitzats per Picasso". Dels 17 carnets que el mateix artista va donar al Museu Picasso de Barcelona el febrer del 1970, potser aquest és el de més interès plàstic, ja que, en ell, per primera vegada, irromp la capacitat colorística de Picasso en posar-se en contacte al París del 1900". De fet, el mateix Picasso va confirmar l'execució d'aquestes il·lustracions durant el primer viatge a la capital francesa. Els trenta personatges que apareixen van ser immortalitzats pels carrers i parcs de París a partir de llapis plom o llapis conté i retocats amb aquarel·la. Aquestes il·lustracions van captar el més essencial de cadascun dels personatges.

Pablo Ruiz Picasso
Málaga, 1881 - Mougins, 1973)
Autoretrat
Madrid, 1898
Fototipia y pochoir sobre paper.
Carnet Picasso. Ed. Daniel Jacomet
et Cie. Imprimeurs d'Art. París, 1972.
446/1000

També els que va realitzar a Madrid el 1898 i que testimonien la seva predilecció per Velázquez i Goya. El públic podrà descobrir una còpia del "Capricho de Goya" que es troba al Museu del Prado, com ho confirma la inscripció a la part inferior esquerra que indica "Còpia de Goya". Val la pena assenyalar que es tracta d'una còpia dels dibuixos conservats al Museu i no dels gravats. Això s'evidencia en la representació detallada de la vora del braser, amb adorns corbs clarament visibles al dibuix i no a l'ombra, com s'aprecia a l'aiguafort.

Per la seva banda, Casas va retratar Elisa, la seva germana petita, la qual va ser representada de front, fins a l'alçat del pit i vestida de goyesca. Casas va utilitzar una pinzellada visible i gruixuda que permetia veure cadascun dels traços. L'obra se circumscriu dins de la producció de petits retrats realitzats amb el suport de tauletes de fusta entre 1883 i 1889. A la majoria d'aquests retrats apareix representat l'entorn familiar de l'artista i ell mateix, tal com va ser habitual durant tota la vida. Així mateix, aquesta obra reuneix dues temàtiques freqüents en aquests anys, els retrats familiars i les escenes taurines i de folklore espanyol que va estar rabiosament de moda al París finisecular (Una de les obres que van triomfar a la capital francesa va ser El jaleo de John Singer Sargent , el 1882). 1883 va ser el mateix any en què Casas es va presentar al Salon d'Automne amb un autoretrat vestit de torero amb pantalons grisos i jaqueta negra curta (Actualment al Museu Nacional d'Art de Catalunya). L'obra es va exhibir sota el títol de Retrat de MI; Monsieur Yo, que era com l'artista signava les cartes que dirigia el seu cosí Joaquim Casas i Carbó. Tant a l'esmentat autoretrat com al que realitza a Elisa es reflecteix la influència de Velázquez i, especialment, Goya per la seva temàtica i la utilització de claroscurs i les pinzellades de gran força expressiva.

A Picasso sempre li va agradar experimentar amb la seva representació. Una altra de les obres que es poden veure a l'exposició és segurament un autoretrat, assegut a taula d'un cafè. El jove porta un bigoti incipient. A la zona inferior del paper es veuen unes mans dibuixant i la posició forçada dels braços i les mans del retratat, deixen en dubte la hipòtesi d'aquest selfie que haurà de confirmar o desmentir el mateix espectador.

Al costat de les obres esmentades s'exhibeixen les del principal referent d'aquest moment per a Picasso: Ramon Casas. El visitant podrà admirar el més desitjat de l'artista barceloní, la seva musa i esposa Júlia Peraire, present en 4 obres amb temàtiques diverses, representat com una deessa, vestida a l'anglesa, retratada en un dels viatges en parella i com a protagonista d'un cartell publicitari en què se la veu com una mare coratge per a una campanya de la Mancomunitat de Catalunya.

Casas també va ser partícip a exposar el tema de l'*espanyolade*, primer amb les *chulas* fins al 1899 i posteriorment amb les manoles a partir de la segona quinzena del segle XX, en totes elles la mirada de les models captiven l'espectador i traslladen als nostres dies el ambient que es va viure en aquest període. Les *chulas* van representar un ideal de dona jove, alegre, de marcat accent popular i fàcilment reconeixibles per la seva indumentària: mocadors i mantons de Manila. A poc a poc, la figura de la *chula* es va transmutar en una manola. Casas representava les *chulas* i manoles amb un port desinhibit i una actitud provocadora, però la manola, a diferència de la xula, va adoptar distinció i elegància que representava la sensualitat de la dona espanyola, virtuts que es van convertir en un referent mitificat a tot Europa. Aquestes xules i manoles de Casas es van convertir en imatges icòniques utilitzades en diferents il·lustracions editorials i publicitàries.

Finalment, altres de les obres a destacar són els cartells promocionals de la revista *Pèl & Ploma* per als quals Casas es va servir com a fons els camps que hi havia al costat de la fàbrica familiar de Sant Benet de Bages i la platja de Can Tunis, on es va ubicar el Gran Balneari Colón, realitzats tots dos a la impremta d'Utrillo & Rialp, als baixos de la casa de Pg de Gràcia Nº 6. El cartell mostra una jove banyista amb els cabells recollits, barret i una capa a la platja. El que més crida l'atenció és la part esquerra del fons on veiem la muntanya de Montjuïc amb el castell militar i el Gran Balneari Colom, que fou dels més importants del moment i inaugurat el 15 de juliol del 1893.

A la Barcelona de finals del segle XIX el context de bany era molt diferent de l'actual. La platja era un lleure nou atès que les muralles de mar no permetien un fàcil accés i la població no estava acostumada a banyar-se. Davant aquest nou lleure calia implantar unes normes per als banys i barraques d'onatge, entre les quals la més rellevant era diferenciar dues zones de bany: una per a homes i una altra per a dones. Tot seguit es mostra la llista de normes publicades per l'alcaldia de Barcelona:

Ramon Casas i Carbó
(Barcelona, 1866 - 1932)
Chula
Hacia 1898
Óleo sobre tela
43 x 39 cm

1. De cada barraca ó establecimiento de años saldrán cuerdas debidamente aseguradas y de resistencia suficiente para que puedan servirse de ellas los concurrentes.
2. Los dueños de los establecimientos de baños ó de barracas cuidarían, bajo su responsabilidad, de que estén constantemente una ó más barcas, con su barquero, en los puntós más adecuados, para acudir en auxilio de los bañistas que lo necessiten
3. En cada uno de los expresados establecimientos habrá un botiquín provisto de los medicamentos necesarios para atender á los accidentes que puedan ocurrir; y, siempre que furere precisa la asistencia facultativa, los dueños de aquéllos vendrán obligados á reclamarla del Dispensario municipal más proximo al sitio de la ocurrencia.

4. A los Hombres solo de les permetirá bañarse con calzoncillos y en los sitios siguientes: desde el mojón situado frente á la fábrica de guano de los señores Pomés, en la llamada Marina de Sans, hasta la barraca de baños emplazada en la playa de la barriada de Casa

Ramon Casas i Carbó
(Barcelona, 1866 - 1932)
1922

La tuberculosi amenaça la vida i la riquesa de Catalunya

Cromolitografia sobre paper en tres cossos horitzontals. Editorial Thomas, Barcelona
110 x 54 cm

Ramon Casas i Carbó
(Barcelona, 1866 - 1932)
Manola con peineta y mantón
Hacia 1915
Carboncillo y pastel sobre papel
60 x 45 cm

Antúnez; trozo comprendido desde la Escollera del Este hasta la barraca inmediata al establecimiento «La Concha»; trozo comprendido entre el establecimiento «Tritón» y la Sección Marítima del Parque; en el trozo de playa conocido por «Soruorrostro» y desde el establecimiento «La Martinense» hasta la acequia denominada «La Llacuna».

5. *Las mujeres podrán bañarse, guardando el decoro debido, en los sitios siguientes:*

Desde la barraca de baños emplazada frente a la, barriada de Casa Antúnez hasta el Espigón del Oeste; desde i a sección Marítima del Parque hasta el llamado «Somorrostro» y desde el establecimiento «La Martinense» hasta la llamada «Fransa chica». Loas guardias municipales cuidarán, bajo su más estrecha responsabilidad, de que ningún hombre, cualquiera que sea su edad, se aproxime a los expresados sitios.

6. *Las caballerías y perros únicamente podrán bañarse en la parte de playa comprendida en la Marina de Sans, desde la casilla de extracción de arena del señor Grases hasta delante la fábrica de guano de los señores Pomés, y en el llamado Pueblo Nuevo desde frente a la Fábrica del Gas hasta el punto conocido por la «Llacuna».*

7. *Queda prohibido bañarse dentro del puerto.*

8. *Cada una de las secciones determinadas en las prevenciones 4.a, 5.a y 6.a quedará bajo la vigilancia de uno ó más barqueros, costeados por la Municipalidad, quienes cruzarán con sus barcas de un extremo al otro de la demarcación para prestar auxilio en caso necesario.*

9. *Dichos barqueros, conforme a lo interesado por la Comandancia de Marina y Capitanía del Puerto de esta ciudad, tendrán también la obligación de impedir que ninguna embarcación penetre en el radio comprendido entre las barracas de baños y las boyas, en donde se amarran las cuerdas de que trata la regla 1.*

Gothsland

Consell de Cent, 331 · 08007 Barcelona

gothsland.com

@gothsland

Horari:

Dilluns a dissabte

10 a 14h y 16 a 20h

Del 30 de novembre de 2023 al 20 de gener de 2024

Més informació:

Betty Marín

934 881 922

info@gothsland.com